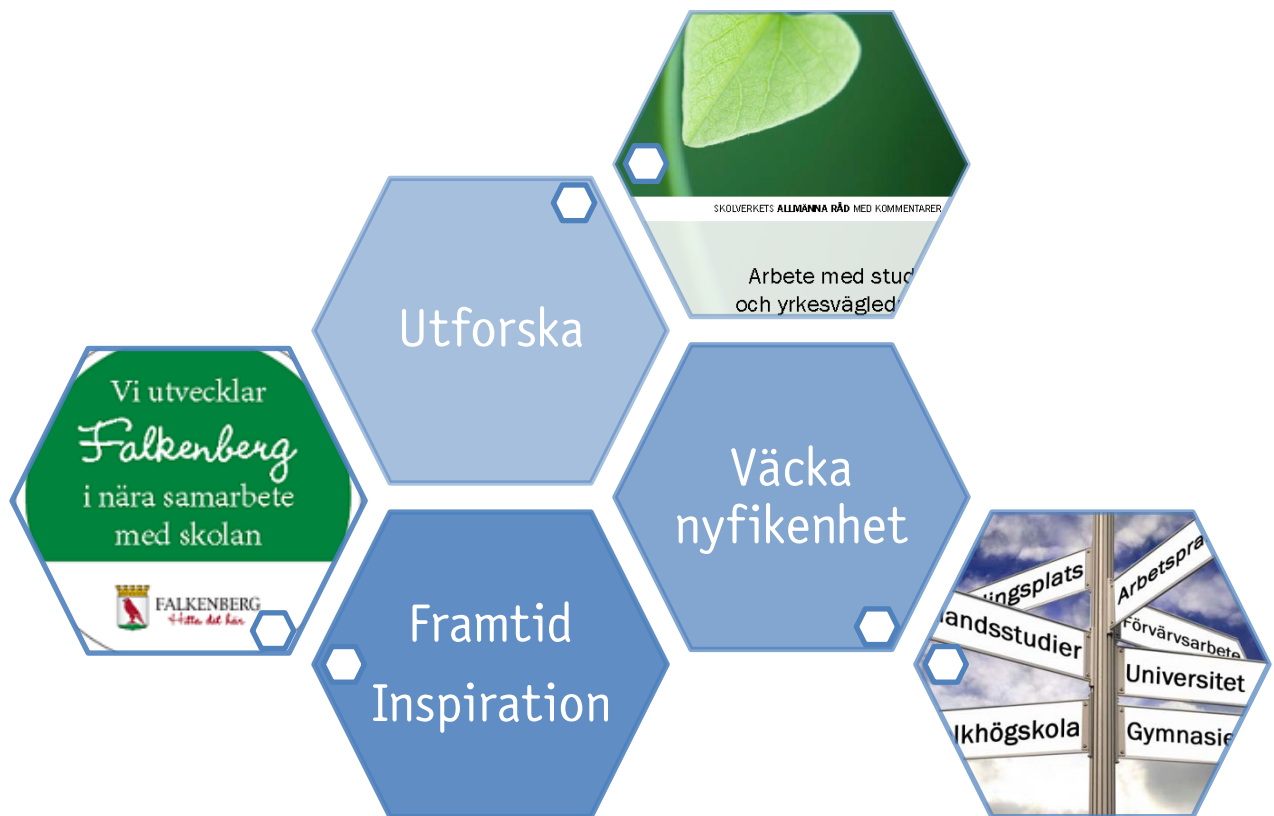




FALKENBERG

# Strategi för studie- och yrkesvägledning i Falkenbergs kommun

2016-05-03



## Innehåll

Bakgrund .....	3
Syfte.....	3
Studie- och yrkesvägledning - ett gemensamt ansvar .....	4
Mål.....	5
Utvärdering och uppföljning av strategin .....	5
Studie- och yrkesvägledning 1-64 år – genomförandeprocessen .....	6
Förskolan: Utforska .....	6
Årskurs F-3: Väcka nyfikenhet .....	7
Årskurs 4-6: Framtidsinspiration .....	8
Årskurs 7-9: Möjligheternas vägar fram till gymnasieval.....	9
Gymnasiet årskurs 1 till 3: Från insikt till utsikt .....	11
Introduktionsprogrammet.....	13
Kompetenscentrum: Karriärvägledning för vuxna .....	14
Särskolan .....	16
Grundsärskola.....	16
Gymnasiesärskola.....	17
Referenser .....	20
Tips och metoder.....	20
Fler lästips.....	20

## Bakgrund

Elevens studie- och yrkesval har stor betydelse för hur livet kommer att utvecklas. Studie- och yrkesvägledning är en rättighet för eleven och skolan har ett viktigt och omfattande uppdrag att stödja eleverna i att göra väl underbyggda val. Skolverket och Skolinspektionen har i olika rapporter lyft fram att studie- och yrkesvägledningen behöver utvecklas i hela landet. Det behövs rutiner samt tydlig ansvarsfördelning mellan lärare, rektor och studie- och yrkesvägledare där rektor bär ett stort ansvar. Framgångsfaktorer för välgrundade val handlar om att från skolans håll vara med och vidga elevens perspektiv, utmana elevens föreställningar och utveckla deras förmåga att väga samman val.

Under flera år har studie- och yrkesvägledning diskuterats i samband med skolresultat, valtrender, studieavbrott, kompetensbehov för arbetslivet med mera. Detta har skett på nationell nivå liksom lokalt i Falkenberg. I kommunen har diskussionen framförallt rört skolresultat, omval på gymnasiet, brist på sökande till vissa utbildningar samt den låga andelen elever som söker vidare till högre studier.

Arbetet med höjd utbildningsnivå i Falkenberg har varit en särskilt bidragande faktor till initieringen av en genomlysning av studie- och yrkesvägledningen, som under 2015 genomfördes på barn- och utbildningsnämndens uppdrag. Genomlysningen av studie- och yrkesvägledningen i Falkenbergs kommun och jämförelser med andra kommuner visade att en framgångsfaktor är tydliga förväntningar från huvudmannen. Resultatet från genomlysningen och efterföljande workshop utmynnade i att barn- och utbildningsnämnden i slutet av 2015 uppdrag till barn- och utbildningsförvaltningen att utarbeta en strategi för kommunens studie- och yrkesvägledning, en strategi som ska röra 1-64 årsperspektivet.

## Syfte

Syftet med studie- och yrkesvägledningen i Falkenbergs kommun är att elever ska ta välgrundade och genomtänkta beslut när det gäller studier och yrkesval. Eleverna ska med tidig insikt i arbetslivets funktioner och yrken forma en säker uppfattning om inriktning på studier och yrkesval. Allt eftersom avgörande val närmar sig, ska eleven få djupare kunskap i arbetsmarknadens förutsättningar samt utbildningsväsendets utbud och uppbyggnad, för att på detta sätt känna sig trygg i sina val.

I detta arbete är det viktigt att eleven utmanas för att undvika normförstärkande och gruppbaseade val.

Denna strategi vänder sig till förvaltningschef, verksamhetschefer, skolledare, studie- och yrkesvägledare, lärare och annan skolpersonal. Strategin är framtagen för att barn- och elever i Falkenbergs kommun ska ges likvärdiga med inte likformiga insatser vad gäller studie- och yrkesvägledning, oavsett skola eller skolform.

Ur Allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning: Att styra och leda arbetet

### Rektorn bör

... se till att det finns rutiner och metoder för att planera, utvärdera och utveckla studie- och yrkesvägledningen så att den tillgodoser elevernas behov av vägledning,

... tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledningen är fördelat

mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem,

... se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och integrerat i utbildningen under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval, samt

... se till att eleverna, utifrån sina behov, erbjuds vägledningssamtal.

Ur Allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning: Undervisning och samverkan

#### **Rektorn bör**

... organisera studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att ställas inför olika uppgifter i arbetslivet och möta företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet i syfte att ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper och erfarenheter inför kommande studie och yrkesval, ... ha ett övergripande ansvar för att elevernas arbetslivskontakter bidrar till att deras studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund, samt ... planera för att varje elev i gymnasiesärskolan får det stöd han eller hon behöver i övergången till arbetslivet.

#### **Lärare bör i undervisningen**

... ge eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet och på så sätt utgöra ett underlag för deras framtida studie- och yrkesval, ... utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval, samt ... ge eleverna möjlighet att utveckla allsidiga kunskaper om hur arbetslivet fungerar.

#### **Lärare och studie- och yrkesvägledare bör**

... ge eleven möjlighet att utveckla sin förmåga att genomföra sina val av studier och yrken.

#### **Studie- och yrkesvägledaren bör**

... bidra med sådana specialistkunskaper som kan ha betydelse för elevernas studie- och yrkesval.

## **Studie- och yrkesvägledning - ett gemensamt ansvar**

Studie- och yrkesvägledning är ett gemensamt ansvar för lärare, rektorer, studie- och yrkesvägledare och huvudman. Arbete på olika nivåer är en del i en *helhet* och studie- och yrkesvägledning ska ske som en integrerad del i undervisningen – inte pågå som en uppgift lösryckt från det vardagliga arbetet. Genom dokumentation av de olika inslagen i studie- och yrkesvägledningen ska arbetet visa på en *riktning* och progression för goda resultat. Varje inslag ska ge underlag för nästa steg för att ju äldre eleverna blir ge dem en breddad valkompetens för större och mer avgörande val.



## Mål

Långsiktiga mål som är kopplade till en god studie- och yrkesvägledning och kommer att följas upp kontinuerligt är:

- Alla elever inom barn- och utbildningsförvaltningen har tillgång till behörig studie- och yrkesvägledare
- Andel elever som uppfyller behörighetskraven för gymnasiet ska öka
- Andel elever som avbryter sina gymnasiestudier ska minska
- Andel elever med gymnasieexamen ska öka
- Andel elever med grundläggande behörighet till högskola ska öka
- Andel sökande till högskola ska öka
- Andel elever som har meningsfull sysselsättning och självständig försörjning efter avslutad skolgång ska öka

## Utvärdering och uppföljning av strategin

Det systematiska kvalitetsarbetet för studie- och yrkesvägledningen utgår från denna strategi - det syfte och de mål som formulerats för studie- och yrkesvägledningen i Falkenbergs kommun och därigenom de krav som ställs i de nationella styrdokument. Uppföljning och utvärdering ska göras på samtliga nivåer i organisationen utifrån ansvar. Det ligger på varje rektors ansvar att studie- och yrkesvägledningen följs upp och utvärderas som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

På förvaltningsnivå ska strategi för studie- och yrkesvägledning liksom angivna mål följas upp årligen. Detta sker i samband med att studie- och yrkesvägledningsverksamheten redovisar sina resultat inför barn- och utbildningsnämnden. Detta sker på september månads nämndsmöte.

För läsåret 2016/2017 kommer följande områden att följas upp:

- Hur strategin har förankrats i verksamheterna (rektors ansvar).
- Hur studie- och yrkesvägledningsarbetet dokumenteras i den löpande dokumentationen för eleven (rektors ansvar).
- Hur studie- och yrkesvägledarorganisationen i högre utsträckning kan vara en del av elevhälsan (chef för studie- och yrkesväglednings ansvar)



## Studie- och yrkesvägledning 1-64 år – genomförandeprocessen

På varje skola ansvarar rektor för att göra styrdokumentet och denna strategi känd för all sin personal liksom hur skolans arbete för studie- och yrkesvägledning ska bedrivas.

Nedan presenteras genomförandeprocessen för studie- och yrkesvägledningen i Falkenbergs kommun. I detta avsnitt ges förslag på teman och aktiviteter som syftar till att nå de uppsatta målen. Aktiviteterna är indelade i kategorier utifrån ålder och skolform: från ett utforskande förhållningsätt i förskolan fram till de val som leder till studier eller arbete i vuxen ålder. Här tydliggörs även syftet med de olika aktiviteterna liksom vem som ansvarar för genomförande.

Genomförda studie- och yrkesvägledningsinsatser ska dokumenteras. Dokumentationen ska ske digitalt och följa eleven genom dess skolgång.

### Förskolan: Utforska

Förskolan ska möjliggöra att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld där fokus ska ligga på ett utforskande förhållningsätt. Alla som arbetar i förskolan ska ge barnen möjlighet att lära känna sin närmiljö och de funktioner i samhället som har betydelse för det dagliga livet. Barnen ska även få bekanta sig med det lokala kulturlivet. Vid tillfällen när barnen på förskolan kommer i kontakt med olika yrkesgrupper och arbetsplatser ska reflektion uppmuntras och samtal föras kring barnens upplevelser. Barnens reflektioner och lärande ska dokumenteras och överlämnas till skolan inför skolstart.

Allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning: Information inför val av studier och yrken

#### Rektorn bör

... se till att det finns strategier för att alla elever utifrån sina behov ska få allsidig information om studier och yrken.

#### Studie- och yrkesvägledaren och läraren bör

... ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att kritiskt granska information om studier och yrken samt skapa medvetenhet om vilket ansvar de själva har för sina studie- och yrkesval, och

... se till att eleverna får saklig och aktuell information om arbetslivets kvalifikationskrav och om hur arbetsmarknaden ser ut inom olika yrkesområden.

#### Studie- och yrkesvägledaren bör

... se till att informationen om utbildningsvägar och yrken är aktuell, opartisk, tillförlitlig och tillgänglig för eleverna när de behöver den,

... se till att varje elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan får information om de kurser och utbildningar som finns inom gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan och om vilka val som kan ha betydelse för vidare studier,

... se till att eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får information om valmöjligheter i form av inriktningar, kurser och yrkesutgångar samt om vilka konsekvenser ett byte av studieinriktning och kurser medför,

... se till att eleverna i gymnasieskolan får information om vidare studier och om vilka val som kan ha betydelse för dessa, samt

... se till att eleverna inom och sökande till vuxenutbildningen får tillgång till information om de kurser och utbildningar som de kan behöva för att nå sina studiemål.

### Årskurs F-3: Väcka nyfikenhet

I de tidiga åren i grundskolan ska fokus ligga på att väcka eller behålla den naturliga nyfikenheten hos barn för att öka kunskapen kring omvärlden och förståelsen kring varför vi går i skolan. Genom att skolan öppnas upp mot samhället utanför och att omvärlden används i elevernas lärande ökar elevers motivation och lust att lära. Samtliga insatser som görs inom området ska finnas med i den löpande dokumentationen för eleven.

Arbetsområde	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetssätt	Ansvar	Kommentar
<b>Skolarbete kopplat till yrken/arbetsliv/samhälle</b>	Öka förståelsen för varför vi går i skolan och se sambanden mellan skola och arbetsliv. Här tränas de entreprenöriella förmågorna såsom kreativitet, skapande och initiativförmåga.	Ta gärna hjälp av befintliga läromedel/koncept knutna till läroplan och kursplaner, såsom Snilleblixterna, Framtidsfrön och KomTek. Dra paralleller mellan skolarbete och vardagskunskaper.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	
<b>Skolan som arbetsplats</b>	Utforska elevens närområde där skolan är en arbetsplats. Eleverna får härigenom en inblick i arbetslivet utifrån sin egen förförståelse.	Delta i skolköket, städ, vaktmästeri, intilliggande förskola etc. som inspiration kring olika yrken.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	
<b>Besök från arbetslivet</b>	Öka kunskapen om vad olika arbeten innebär och sätta det i relation till sig själv.	Bjud in personer utifrån till skolan för att berätta om sina arbeten och hur en arbetsdag kan se ut. Det kan exempelvis vara föräldrar eller andra representanter.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	
<b>Studiebesök</b>	Öka kunskapen kring vilka typer av arbeten det finns och sätta in detta i ett sammanhang. Få ökad inblick i hur saker och ting hänger samman - vad pågår innanför byggnaden? Vidga perspektiven och se bortom traditionella yrkesval. Inkludera ett genusperspektiv.	Besök ett företag eller en förening. Många arbetsplatser erbjuder färdiga samarbetskoncept. Görs med fördel i anslutning till aktuellt arbetsområde eller tema i skolan.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	
<b>Roll- och yrkeslekar</b>	Öka kunskapen kring olika yrken som finns och träna på att sätta ord på hur man är och tänker kring sig själv.	Genom lek och rollspel kan eleverna få leva sig in i vuxen-världen med pedagogernas vägledning.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	

## Årskurs 4-6: Framtidsinspiration

Från årskurs fyra och framåt möjliggörs aktiviteter som syftar till att väcka lust och ytterligare nyfikenhet kring olika yrken och arbetsliv. En introduktion till karriärsvägledning påbörjas - det vill säga att skapa medvetenhet om sig själv och om omvärlden liksom kring alternativ om framtida valmöjligheter. Det handlar om att främja kreativitet, initiativförmåga och självständighet hos eleverna, liksom att skapa och lösa problem, reflektera och våga. Aktiviteterna kan exempelvis innefatta projektarbete, besök hos företag på orten och reflektion kring skolan och skolämnenas koppling till arbete och samhälle. Samtliga insatser som görs inom området ska finnas med i den löpande dokumentationen för eleven.

Arbetsområde	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetsätt	Ansvar	Kommentar
<b>Besök från arbetslivet</b>	Öka kunskapen om vad olika yrken innebär och sätta det i relation till sig själv. Rusta eleverna för framtiden och visa på olika vägval.	Bjud in personer utifrån till skolan för att berätta om sina yrken, hur en arbetsdag kan se ut och vägen dit.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	
<b>Studiebesök</b>	Öka kunskapen kring vilka typer av arbeten det finns och vidga perspektiven genom att se bortom traditionella yrkesval. Inkludera ett genusperspektiv. Här får också eleverna inblick i specifika branscher/ämneskunskaper och sammanhang utifrån valt fokus.	Besök ett företag eller en förening. Förbered besöket genom att berätta för klassen om företaget, fundera på frågeställningar i anslutning till besöket. Görs med fördel i anslutning till aktuellt arbetsområde eller tema i skolan. Exempel: Gå en rundvandring på badhuset när ni ändå är och simmar med klassen eller prata med byggteamet när skolan renoverar.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	
<b>Inventera skolans närmiljö och arbetsliv</b>	Förstå nyttan med varje skolämne genom kopplingar till kunskap som används inom olika yrken i och arbetslivet. Öka elevernas motivation.	Vilka företag/arbetsplatser finns i skolans närområde? Vilken typ av yrken har boende häromkring? Hur långt pendlar man? Gör en inventering med hjälp av intervjuer, enkäter och/eller besök.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	
<b>Skolarbete i anslutning till samhälle/arbetsliv</b>	Öka förståelsen för varför vi går i skolan och se sambanden mellan skola och arbetsliv. Här tränas de entreprenöriella förmågorna såsom kreativitet, samarbete, kommunikation och initiativförmåga. Eleverna reflekterar över sina erfarenheter och ökade kunskaper kring sig själva och sin utveckling i omvärlden.	Ta gärna hjälp av befintliga läromedel/koncept knutna till läroplan och kursplaner, såsom: Ung Företagsamhets material och fortbildning "Vårt Samhälle", Teknikspanarna, Snilleblixarna, Svenskt näringsliv/skola, KomTek och Framtidsfrön Dra paralleller mellan skolarbete och kunskaper utanför skolans värld. Området kan också kopplas till språkvalet i åk 5 genom att reflektera kring språkens användningsområden.	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV	



## Årskurs 7-9: Möjligheternas vägar fram till gymnasieval

I de senare åren av grundskolan ska eleverna ges möjlighet att öka sin medvetenhet kring sina styrkor och utvecklingsbara sidor. Eleverna ska under årskursernas lopp utöka förmågan att relatera kunskap kring omvärlden, arbetsliv och yrken till sig själva för att i årskurs 9 känna sig väl rustade inför gymnasievalet och den beslutsprocess som detta innebär. Samverkan spänner mellan traditionella studiebesök och praktik och att elever får en alltmer individuell vägledning. Eleverna ska även få god inblick i vad gymnasiets olika utbildningar och inriktningar har att erbjuda. Både grundskola, gymnasieskola och representanter från arbetslivet ska vara delaktiga i denna samverkan. Samtliga insatser som görs inom området ska dokumenteras.

Arbetsområde	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetssätt	Årskurs/sammanhang	Ansvar
<b>Arbete med självkännedom</b>	Synliggöra egna förmågor. Öka självkännedomen och förståelsen för hur vi påverkas av vår omgivning. Eleverna får kunskap kring vad de behöver tänka på innan de gör ett val och kunna hitta strategier för att prioritera bland olika val. Underlätta för eleverna att fatta egna beslut om framtida yrkesval.	Lektioner kring frågorna <i>Vem är jag? Vad påverkar mina val?</i> Medvetandegöra och reflektera i olika sammanhang i undervisningen Vägledningssamtal	Åk 8 Åk 9	Ansvarig pedagog med stöttning av SYV Arbetslaget  SYV
<b>Gymnasiebesök</b>	Ge eleverna bilder av vad gymnasiestudier innebär ur ett elevperspektiv. Ge fördjupad förståelse för gymnasiestudier och specifika gymnasieprogram.	Skuggning (anmälan sker genom gymnasieskolans hemsida) Besök av gymnasieelever Gymnasiemässa och öppet hus Övrigt samarbete med gymnasieskolan	Åk 8 och 9  Åk 9	SYV Ansvarig pedagog SYV Ansvarig pedagog
<b>Skolarbete i anslutning till samhälle/arbetsliv</b>	Fortsätta reflektera över sina erfarenheter och kunskaper kring sig själv och sin utveckling i omvärlden - att se progression i den fortsatta processen. Se skolan i en större samhällskontext för att öka motivationen. Här tränas de entreprenöriella förmågorna såsom kreativitet, samarbete, att vara innovativ, att kunna fatta egna beslut, ansvarstagande, kommunikation och initiativförmåga. Eleverna blir mer självständiga.	Övningsföretag t.ex. att bedriva skolcafé. Ta gärna hjälp av befintliga läromedel/koncept knutna till läroplan och kursplaner, såsom: Ung Företagsamhets material "Se möjligheterna" och "Min framtid och ekonomi", yrmis.se, SKL -Sveriges viktigaste jobb, Finn upp, Problemlösarna, Framtidsvalet.se, Makerspace, Framtidsfrön, Svenskt näringsliv/skola. Dra paralleller mellan skolämnen och kunskaper utanför skolans värld.		Ansvarig pedagog med stöttning av SYV

## Aktivitetsplan

<b>Besök från arbetslivet</b>	Eleverna ökar kunskapen om vad olika yrken innebär och sätter det i relation till sig själv samt får exempel på olika vägval. Detta underlättar för framtida beslut om studie- och yrkesval.	Bjud in personer från arbetslivet. Vad innebär yrket? Hur kan en arbetsdag se ut? Hur såg gästens väg till yrket ut? Hur ser en rak väg till yrket ut? Viktigt med för- och efterarbete av lektionen.		Ansvarig pedagog med stöttning av SYV
<b>Studiebesök</b>	Öka kunskapen kring vilka yrken det finns och vidga elevens perspektiv genom att se bortom traditionella yrkesval. Inkludera ett genusperspektiv. Här får också eleverna inblick i specifika branscher/ämneskunskaper och sammanhang utifrån valt fokus.	Besök ett företag eller en förening. Förbered klassen genom research och frågeställningar inför besöket och gör en uppföljning efteråt. Låt gärna olika medarbetare berätta om sitt jobb, vägen dit och sin bakgrund. Klassen kan kopplas till ett fadderföretag och lära mer om verksamheten utifrån olika perspektiv.		Ansvarig pedagog med stöttning av SYV
<b>PRAO</b>	Ge en ökad inblick i arbetslivet och sätta in sitt lärande i ett sammanhang. Eleverna växer när de vågar! Social kompetens	Sätt in PRAO:n i ett sammanhang genom att koppla till skolämnen, samtala kring vad som väntar och gör praoplatsbesök. Reflektera gemensamt efteråt och ta del av varandras upplevelser.	En vecka i åk 7 respektive åk 8	Alla i arbetslaget med stöttning av skola- arbetslivsutvecklare
<b>Gymnasieinformation</b>	Ge eleverna information om gymnasievalet och IM-samtal Ge vårdnadshavarna information om gymnasievalet	Klassinformation/gruppvägledning  Vid föräldramöte, skriftlig information och inbjudan till samtal	Åk 8 och åk 9	SYV  SYV

## Gymnasiet årskurs 1 till 3: Från insikt till utsikt

Fokus år 1: Yrkes- och utbildningsområdet jag har valt och valmöjligheter inom gymnasiet

Fokus år 2: Vilka möjligheter finns efter gymnasiet

Fokus år 3: Vad blir nästa steg efter gymnasiet

Som en integrerad del i utbildningen och undervisningen ska såväl lärare som SYV kontinuerligt göra kopplingar mellan skola och omvärld. Samtliga insatser som görs inom området ska finnas med i den löpande dokumentationen för eleven.

Aktivitet	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetssätt	Årskurs/sammanhang	Ansvar
<b>Arbete med självkänedom</b>	Synliggöra egna förmågor. Öka självkännedomen och förståelsen för hur vi påverkas av vår omgivning. Få kunskap kring vad man behöver tänka på innan man gör ett val och kunna hitta strategier för att prioritera bland olika val. Underlätta för eleverna att fatta egna beslut om framtida yrkesval.	Lektioner kring frågorna <i>Vem är jag? Vad påverkar mina val?</i> Medvetandegör och reflektera i olika sammanhang i undervisningen.	År 1	Elevhandledare och SYV
<b>Information om respektive programs inriktningar och fördjupningar</b>	Eleverna skall vara medvetna om vad ett programs inriktningar och fördjupningar innebär avseende, utbildningens mål och innehåll samt yrkesutgångar.	Information av personal eller elever "Prova-på"-verksamhet	Inför inriktningsval under år 1	Rektor och av rektor utsedd lärare
<b>Information om högskola, behörighet, meritpoäng</b>	Öka elevernas medvetenhet om vad studier på högskola innebär, ge eleverna översiktlig kunskap om vad som krävs för behörighet inom olika utbildningsområden. Ge eleverna kunskap om var de kan hitta mer specifik information om olika utbildningar samt ge information om hur val under gymnasietiden påverkar behörigheter samt meritpoäng.	Information av SYV vid flera tillfällen	Inför inriktningsval under år 1, VT år 2 på högskoleförberedande program samt VT år 3	SYV
<b>Utvecklingssamtal</b>	Motivera eleven till att sätta och genomföra höga mål för sig själv både under och efter gymnasietiden, avseende såväl skolarbete som kommande arbetsliv och/eller vidare studier.		Utvecklingssamtal under år 1-3	Elevhandledare
<b>Arbetsplatsförlagt lärande</b>	Förutom att läsa hela eller delar av sina kurser på en arbetsplats skall elev på yrkesprogram ges insikt i vad arbete inom aktuell bransch innebär		År 1-3	Rektor

## Aktivitetsplan

<b>Information om arbetsliv och högskola på högskoleförberedande program</b>	Elever på högskoleförberedande program skall ges insikter i vad arbeten som kräver framtida studier på högskola kan innebära och vad studier på högskola innebär.	Studiebesök Externa personer tas in i skolans utbildning Jobbskuggning	År 1-3	Rektor och av rektor utsedd lärare
<b>Kontinuerlig vägledning</b>	Inför förändringar i studieplanen ska samtliga elever ha möjlighet till vägledning av vägledare för att få bästa möjliga förutsättningar för sina val.	Vägledningssamtal	År 1-3	SYV med stöttning av elevhälsan
<b>Karriärvägledningssamtal</b>	Samtliga elever skall erbjudas möjlighet till vägledning avseende arbete eller studier efter gymnasieskolan.	Enskild- eller grupp vägledning	År 2	SYV
<b>Information om arbetsliv och högskola på samtliga program</b>	Eleverna ska ges möjlighet till en bred överblick över olika yrken på arbetsmarknaden, även sådana som inte har en direkt koppling till elevens program.	Samtliga elever som så önskar skall erbjudas möjlighet att delta i minst en utbildningsmessa. Gemensamt upplägg för samtliga program.	År 3	SYV

### Introduktionsprogrammet

Studie- och yrkesvägledningen på IM är mer individanpassad än på gymnasiets nationella program; målgruppen har bredare och mer specifika behov. I elevgruppen finns elever som ännu inte blivit behöriga och som behöver vägledning för att hitta rätt program att välja, på motsvarande sätt som i grundskolans senare år. Det handlar också om elever som står både en bit från behörighet till gymnasium som från en yrkeskompetens, och som behöver vägledning för att hitta en väg in i ett arbetsliv. Det finns även elever med mycket kort bakgrund i Sverige som behöver en introduktion till utbildningssystem och arbetsliv innan vägledning likt ovan kan börja. Allt detta kräver en mycket mer individriktad studie- och yrkesvägledning, där alla inblandade (SYV, lärare, rektor med flera) har en uppgift och ett ansvar. Samtliga insatser som görs inom området ska finnas med i den löpande dokumentationen för eleven.

Aktivitet	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetsätt	Årskurs/sammanhang	Ansvar
<b>Introduktion till det svenska samhälls- och skolsystemet</b>	Ge eleverna en förståelse för hur skola-arbetsliv-samhälle hänger ihop samt förstå vilka olika vägar till utbildning och arbetsliv som finns	Lektioner Studiebesök		SO/SvA-lärare samt SYV
<b>Vägledning för att visa på olika studievägar</b>	Medvetandegöra eleven om olika studievägar, inte bara de som är kopplade till nationella program. Det kan till exempel vara andra introduktionsprogram, vuxenutbildning eller folkhögskola.	Lektioner Studiebesök		Elevhandledare och SYV
<b>Vägledning till möjligheter att komma i arbete och/eller praktik</b>	Visa på olika vägar till anställningsbarhet och arbetslivet för elever som i nuläget inte har möjlighet att via "skolvägen" nå detta.	Yrkesintroduktion Praktik	På heltid eller i kombination med vissa skolämnena	Elevhandledare, SYV och praktiksamordnare
<b>Upprättande och kontinuerlig uppföljning av studieplanen samt uppdatering av denna inför varje nytt läsår</b>	Hjälpa eleven att sätta upp mål för sin utbildning, att tydligare se sin studieväg samt möta elevens progression, som ibland kan vara svårare att förutse än på nationella program.			Elevhandledare och SYV

## Kompetenscentrum: Karriärvägledning för vuxna

Studie- och yrkesvägledningen på Kompetenscentrum ska kännetecknas av likvärdighet och öppenhet inför vår målgrupps varierande bakgrunder och förutsättningar. Studie- och yrkesvägledarna ska i sitt arbete sträva efter att vägleda till hållbara studie- och yrkesval, öka rekryteringen till eftergymnasiala studier samt öka samarbetet med och underlätta övergången mellan skola och arbetsliv. Alla medarbetare ska utmana rådande könsnormer och inspirera till kreativt och kritiskt tänkande. Eleverna ska mötas som autonoma vuxna individer samtidigt som de ska stöttas, inspireras och utmanas i sina studie- och yrkesvalsfrågningar.

Kompetenscentrum ska ha en effektiv uppsökande verksamhet så att kommunens invånare är medvetna om vilka utbildningsmöjligheter som erbjuds både inom den egna verksamheten och hos andra utbildningsanordnare på gymnasial och eftergymnasial nivå. Inriktningen på studie- och yrkesvägledningen blir i de flesta fall mot yrke och arbete. Komplettering av tidigare utbildningar finns kvar, men det huvudsakliga arbetet handlar om att utbilda för ett (nytt) yrke där elevens intresse ställs i relation till utbudet på arbetsmarknaden.

Aktivitet	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetssätt	Ansvar	Kommentar
<b>Kontinuerlig vägledning</b>	Inför förändringar i studieplanen ska samtliga elever ha möjlighet till vägledning av vägledare för att få bästa möjliga förutsättningar för sina val.	Vägledningssamtal	SYV	
<b>Vägledningssamtal med alla vuxna kommuninvånare som önskar detta</b>	Medvetandegöra eleven om olika studiealternativ och skolformer.	Studiealternativ och skolformer såsom: SFI, Grundvux, Gyvux, Lärvox, Yrkesvux, Distansutbildning, Folkhögskola, Yrkehögskola, Högskola	SYV	
<b>Vara aktivt delaktiga i ansökningsprocessen</b>	Minimera risken för att eleverna ska missa chansen till utbildning genom felaktigt ifyllda ansökningar.	Hjälpa eleverna med ifyllande av ansökningar. Hjälp med ansökningar och kontakter med CSN.	SYV	
<b>Introduktion till det svenska samhälls- och skolsystemet</b>	Ge eleverna en förståelse för hur skola- arbetsliv-samhälle hänger ihop samt öka förståelsen för vilka olika vägar till utbildning och arbetsliv som finns.	Delta i inskrivningssamtal på SFI. Vägleda SFI-eleverna in i "utbildningsspår" alternativt "jobbspår". Grundlig kartläggning av elevernas bakgrund.	SFI-lärarna, samordnare på SFI och SYV	
<b>Samverkan med omvärlden</b>	Om eleverna ska lyckas med sina studier är finansieringen av studierna mycket viktigt. Har eleverna inte ordning på detta blir det ofta avhopp.	Kontakter med CSN, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Socialförvaltning m.fl.	SYV och samverkanspartner	

## Aktivitetsplan

<b>Vägledning till möjligheter att komma i arbete samt möjliga praktikvägar</b>	Visa på olika vägar till anställningsbarhet och arbetslivet för elever som i nuläget inte har möjlighet att via "skolvägen" nå detta.	Vara uppdaterad på vilka alternativ som finns. Nära samarbete med Arbetsförmedlingen och Navigatorcentrum. SYV finns på plats en gång varannan vecka på Navigatorcentrum.	SYV, Arbetsförmedlingen och Navigatorcentrum	
<b>Genomföra förändringar i och följa upp studieplanen</b>	Förändringar kan vara nödvändiga till exempel avseende studietakt eller byte av inriktning på studierna.	Delta i arbetslagsmöten med lärarna.	Ansvarig lärare och SYV	
<b>Uppsökande verksamhet</b>	Uppdrag enligt förordningen. För att säkerställa att medborgarna informeras om sina möjligheter till utbildning.	Deltagande i TUTA (team unga till arbete). Deltagande i mässor. Utökat samarbete med Arbetsförmedlingen, Fontänhuset, Krami, FAMI, Navigatorcentrum och andra aktörer som arbetar med kommuninvånare som saknar utbildning eller arbete. Aktivitet i digitala och andra medier.	SYV, rektor	
<b>Kartläggning inför validering</b>	Kortare väg till färdig utbildning och arbete för eleverna.	Nära samarbete med lärare.	SYV, lärare och rektor	

## Särskolan

I sitt allmänna förhållningssätt skiljer sig grundsärskolans studie- och yrkesvägledning inte från grundskolans. I de tidigare åren genomförs aktiviteter som syftar till att väcka lust och ytterligare nyfikenhet kring olika yrken och arbetsliv. En introduktion till karriärvägledning påbörjas för att ge eleverna möjlighet att skapa medvetenhet om sig själva och om omvärlden liksom kring alternativ om framtida valmöjligheter. Det handlar om att främja kreativitet, initiativförmåga och självständigheten hos eleverna liksom att lösa problem, reflektera och våga. Aktiviteternas innehåll ser också likartade ut jämfört grundskolan, även om utformning kan skilja sig åt.

I de senare åren av grundsärskolan ges eleverna möjlighet att öka medvetenheten kring sina styrkor och utvecklingsbara sidor. Eleverna ska också utöka förmågan att relatera kunskap kring omvärlden, arbetsliv och yrken till sig själva för att i slutet av grundsärskolan känna sig väl rustade inför gymnasievalet. För elever i gymnasiala särskolan handlar det på samma sätt som i grundsärskolans senare år om att relatera till omvärlden och arbetsliv för att för att med hjälp av stödfunktioner få ett yrke eller en sysselsättning. För många elever kan det också handla om vidare studier. Samtliga insatser som görs inom området ska finnas med i den löpande dokumentationen för eleven.

## Grundsärskola

Aktivitet	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetssätt	Årskurs/ sammanhang	Ansvar
<b>Temaarbete</b>	Eleverna ska få insikt i hur arbetslivet fungerar genom undervisning, studiebesök och praktik. Skolan ska samverka med arbetslivet och ge information om elevers behov utifrån utvecklingsstörning och andra eventuella funktionsnedsättningar i samband med praktik.	Tema närmiljö och yrken. Planering tillsammans med SYV. Praktiskt, konkret undervisning med praktik eller praktikinslag samt studiebesök.	Åk 6-9	Lag 7
<b>Omvärldsbevakning</b>	Förberedelse av vägledning, utbildning och fortbildning, gymnasial och eftergymnasial. Elev och vårdnadshavare skall få en välgrundad information om detta och anställningsmöjligheter på ett lokalt plan.	SYV och lärare förbereder vägledningssamtal och tema yrken med kontakter med LSS-handläggare, arbetsförmedling och försäkringskassa för att skapa en överblick över nationella och lokala aktuella projekt och arbetstillfällen.	HT åk 8	Lag 7
<b>SYV träffar eleverna i åk 8 i grupp och arbetar med tema Yrken</b>	Elever och SYV skall kartlägga elevernas erfarenheter, kunskaper, värderingar, känslor, relationer, kommunikationsförmåga och övriga aspekter som har betydelse för framtida vägval.	SYV deltar i utvecklingssamtal Arbetslaget har vägledningssammanhang tillsammans med SYV för planering av arbetet.	VT åk 8	Lag 7/SYV



## Aktivitetsplan

<b>Samarbete med EHT</b>	Samarbete mellan all personal kring eleverna genom EHT för att samordna sociala, psykologiska och medicinsk expertis för att få en helhetssyn av elevernas situation.	Sammanställning av elevportfolio för framtid och karriärval	HT åk 8	Rektor, samordnare EHT
<b>Framtidssamtal elev/vårdnadshavare/SYV Studiebesök gymnasieskolor</b>	Eleverna ska få insikt i vilka rättigheter och möjligheter till hjälpmedel de har i sitt framtida yrkesval. Öka elevernas medvetenhet om sina egna förutsättningar.	Föräldraträffar och utvecklingssamtal. Även enskilda bokningar med lärare och vårdnadshavare kring vägledning. Studiebesök med år 8 elever och föräldrar på gymnasieskolorna i Falkenberg, Varberg och Halmstad (eventuell annan kommun).	Åk 8 samt åk 9	SYV/Lag 7
<b>Grupparbete om gymnasieprogram Studiebesök/prova på dag med elever på olika program</b>	Eleven inhämtar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att kunna granska valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Eleverna ska få praktisk träning i situationer som kan uppstå i samband med praktik och gymnasieval.	Eleverna ska ges möjlighet att med stöd från skolan göra intervju träffa befintliga elever under studiebesöket på gymnasieprogrammen.	Åk 9	SYV/gymnasielärare/lag 7
<b>Vägledningssamtal</b>	Vägledaren bör på ett positivt och empatiskt sätt hjälpa eleven att förstå sig själv och att frigöra sina resurser för att ta hand om sitt liv på ett bra sätt.	Vägledningssamtal med större tidsåtgång och flera tillfällen än i grundskolan. Ny information i små mängder vid flera tillfällen.	Åk 9	SYV

## Gymnasiesärskola

Aktivitet	Syfte	Exempel på aktiviteter och arbetssätt	Årskurs/sammanhang	Ansvar
<b>Grupparbete om gymnasieprogram Studiebesök/prova på dag med elever på olika program</b>	Eleven inhämtar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att kunna granska valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Eleverna ska få praktisk träning i situationer som kan uppstå i samband med praktik och gymnasieval.	Eleverna ska ges möjlighet att med stöd från skolan göra intervjuer och träffa befintliga elever under studiebesöket på gymnasieprogrammen.		SYV/gymnasielärare/lag 7
<b>Praktik</b>	Eleven får möjlighet till praktik på en arbetsplats om rektor bedömer att det är till nytta för eleven. Eleven ges stöd i form av medföljande resurs.	Utföra enklare uppgifter självständigt. Arbetstiden och arbetsuppgifterna anpassas efter elevens förutsättningar. Inför	1 gång per år under år 2-4.	SYV/Arbetslag IA

## Aktivitetsplan

		praktiken göra besök på arbetsplatsen.		
<b>Vägledningssamtal</b>	Vägledaren bör på ett positivt och empatiskt sätt hjälpa eleven att förstå sig själv och att frigöra sina resurser för att ta hand om sitt liv på ett bra sätt.	Vägledningssamtal med större tidsåtgång och flera tillfällen än i grundskolan. Ny information i små mängder vid flera tillfällen		SYV
<b>Förberedelse inför övergång mellan skola och arbetsliv/fortsatta studier</b>	Förberedelser inför vuxenlivet och arbetslivet.	Framtidsmöte med avgångselev och med elevens godkännande deltar förälder/föräldrar.  Besök på Arbetsförmedling, Daglig verksamhet, Katrineberg, LärVux,  Ansökningar så som exempelvis LSS, försäkringskassan och utbildningar.  Arbetsförmedling, Försäkringskassan och LSS-handläggare bjuds in för att informera	År 3-4	SYV/lärare  SYV  SYV/Kurator
<b>Temaarbete</b>	Utveckla kunskaper om samhället, olika samhällsfunktioner och om människors villkor i samhället.	Genomföra studiebesök på olika arbetsplatser, verksamheter och miljöer i närmiljön.	År 1-4 IA	Arbetslag IA
<b>APL</b> Elever nationellt program	Få möjlighet att prova på hur det är att arbeta inom det valda yrkesområdet samt få möjlighet att fördjupa sina kunskaper.	Genomföra studiebesök på olika arbetsplatser och få möjlighet att prova olika arbetsplatser och yrkesområden inom programmet.  Handledaren ska vara väl informerad om vilka mål och kunskapskrav som eleven ska arbeta mot.	År 1-4 Individuell planering Minst 22 veckor	SYV/ Arbetslag HVO  Rektor säkerställer att läraren kan ha kontakt med eleven och handledaren under APL.  Lärare/SYV ansvarar för att förbereda både handledare och elev inför APL-

## Aktivitetsplan

				perioden.
<b>Gymnasiesärskolearbetet</b>	<p>Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som gäller för programmet. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet.</p> <p>Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.</p>	<p>Utföra enklare uppgifter inom yrkesområdet självständigt.</p> <p>Arbetstiden och arbetsuppgifterna anpassas efter elevens förutsättningar.</p> <p>Arbetet ska utföras på ett hygieniskt, ergonomiskt och säkert sätt.</p>	<p>År 4 VT</p> <p>Minst 3-4 veckor.</p>	<p>SYV/Arbetslag HVO</p> <p>Rektorn säkerställer att det finns rutiner för bedömning av det arbetsplatsförlagda lärandet.</p>

## Referenser

Falkenbergs kommuns arbetsplan, *Samverkan Skola-Arbetsliv* (2015-2016)

Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, *Arbete med studie- och yrkesvägledning* (2013)

Högskolan i Halmstad, *Strategier för höjd utbildningsnivå* (2014)

LMP Support AB, *Redo för framtiden* (2015)

Läroplan för förskolan, Lpfö 98

Läroplan för grundskolan, Lgr 11

Läroplan gymnasiet, Gy-11

Läroplan för grundsärskolan, Lgrs 11

Läroplan för gymnasiesärskolan

Läroplan för vuxenutbildningen

## Tips och metoder

Falkenbergs kommuns [Samverkan skola-arbetsliv](#)

BRUK *Skolan och omvärlden* – Skolverkets verktyg för självskattning

Skolverkets Sju timmar om... [Studie- och yrkesvägledning: Allas ansvar](#)

Skolverkets korta filmer inom studie- och yrkesvägledning:

[Man ska ha fantasi före man blir](#)

[Det har varit mer på riktigt på något vis](#)

[När jag blir äldre behöver jag veta vilka egenskaper jag behöver](#)

[Det blir teoretiskt, praktiskt och med alla sinnen](#)

[Det blir ett positivt sätt för eleverna att lära in](#)

## Fler lästips

SKL, *Framtidsval och arbetsliv* (2013)

Svenskt näringsliv, *Vårdnadshavare om gymnasieval* (2016)